

C. Regelgevend en wettelijk kader

1. Banken

De ontwikkelingen op het gebied van de bancaire regelgeving speelden zich tijdens het verslagjaar grotendeels af in de Europese Unie, waar werd verder gewerkt aan de uitbouw en versterking van de Europese bankenunie en kapitaalmarktenunie. Ook de voorbereiding van de omzetting van de definitieve elementen van het Bazel III-akkoord in Europese regelgeving stond hoog op de agenda.

In het verlengde van deze Europese werkzaamheden ging de aandacht op Belgisch niveau uit naar de voorbereiding van de omzetting van het in 2019 gepubliceerde pakket wijzigingen in de Europese regelgeving voor banken (*Risk Reduction Package*) en het nieuw Europees geharmoniseerd prudentieel kader voor beleggingsondernemingen. Daarnaast werden er initiatieven genomen rond de uitwerking van een meer proportionele benadering in het bancaire toezicht en de bancaire regelgeving. Ten slotte heeft de Bank een nieuwe circulaire inzake uitbesteding gepubliceerd en vergden de verplichtingen op het vlak van datakwaliteitscontrole die voortvloeien uit EMIR heel wat aandacht.

1.1 Verdere versterking van de bankenunie en kapitaalmarktenunie

De voltooiing van de bankenunie en de voortzetting van de werkzaamheden met betrekking tot de kapitaalmarktenunie in de Europese Unie stonden ook in 2019 prominent op de agenda van de regelgevers.

Wat de voltooiing van de bankenunie betreft, werd in juni een uitgebreid pakket wijzigingen in de Europese regelgeving voor banken, het zogenaamde *Risk Reduction Package*, gepubliceerd. Dit pakket, dat reeds in vorige jaarverslagen uitgebreid werd toegelicht, behelst de rechtstreeks toepasselijke verordening inzake

kapitaalvereisten (Capital Requirements Regulation – CRR 2) en twee richtlijnen die door de lidstaten in nationale wetgeving moeten worden omgezet, met name de richtlijn inzake kapitaalvereisten (Capital Requirements Directive – CRD V) en de richtlijn inzake herstel en afwikkeling van banken (Bank Recovery and Resolution Directive – BRRD 2). De wijzigingen beogen een vermindering van de bancaire risico's (*risk reduction*), hetgeen een voorwaarde is om andere Europese akkoorden te kunnen sluiten over de verdeling van de lasten tussen lidstaten wanneer deze risico's zich effectief voordoen (*risk sharing*).

Om deze lastenverdeling mogelijk te maken, moet onder meer de derde pijler van de bankenunie, namelijk het Europees depositogarantiestelsel (European deposit insurance scheme – EDIS) worden ingevoerd. De Eurogroep heeft zich in dit verband gebogen over de werking van de bankenunie en de verschillende opties om deze verder te vervolmaken. Om een zo volledig mogelijk beeld te verkrijgen van hoe een afgewerkte bankenunie er moet uitzien, werden de discussies niet beperkt tot EDIS. Zo omvatten ze tevens de verfijning van het raamwerk voor toezicht, afwikkeling en liquidatie (eerste en tweede pijler van de bankenunie), een analyse van de obstakels voor grensoverschrijdend bankieren, evenals een meer risicogebaseerde kapitaalbenadering van blootstellingen van kredietinstellingen op overheden. In elk van deze domeinen is verder technisch werk vereist om een traject uit te kunnen stippelen voor de politieke onderhandelingen over EDIS en de vervollediging van de bankenunie. Gezien de aanwezigheid van een aantal belangrijke dochterondernemingen van Europese banken in België, schenkt de Bank in dit verband bijzondere aandacht aan het behoud van lokale kapitaal- en liquiditeitsbuffers en aan voorstellen om deze buffers af te bouwen in ruil voor bijkomende beschermende maatregelen zoals de formalisering van steun van de moederbank in EU-regelgeving of de harmonisatie

van bepaalde delen van het bancaire insolventierecht. In geval van een eventuele afwikkeling of vereffening is het immers van belang dat de schuldeisers van lokale dochters afdoende beschermd zijn en blijven.

Naast de voltooiing van de bankenunie werden in 2019 tevens verdere stappen gezet voor de uitbouw van de kapitaalmarktenunie, die tot doel heeft diepere en meer geïntegreerde kapitaalmarkten tot stand te brengen in de Europese Unie. Bij die uitbouw heeft de Europese Commissie in de eerste plaats ingezet op het wegwerken van een aantal marktbelemmeringen en op de harmonisatie van een aantal procedures, om de toegang tot de financiële markten te verbeteren. Een goed werkende kapitaalmarkt zorgt er tevens voor dat het financiële stelsel beter bestand is tegen schokken, aangezien risico's meer gespreid worden over private actoren over de grenzen heen. De kapitaalmarktenunie is dus in belangrijke mate complementair aan de bankenunie.

In de loop van het verslagjaar hebben de Europese Commissie, de Raad en het Parlement akkoorden bereikt over heel wat onderwerpen¹, waaronder de hervorming van het prudentieel kader voor de beleggingsondernemingen (zie hieronder) en het Europees kader voor gedekte obligaties (covered bonds), die rechtstreeks relevant zijn voor de Bank.

Het nieuwe kader voor covered bonds bestaat uit een richtlijn en een verordening tot wijziging van de CRR

¹ Zie https://ec.europa.eu/commission/news/capital-markets-union-2019-mar-15_en.

wat betreft blootstellingen aan covered bonds (en onrechtstreeks aan de onderliggende activa). Het hoofddoel van de richtlijn is minimumnormen in te voeren en de ontwikkeling van markten voor covered bonds te bevorderen in lidstaten met weinig ontwikkelde markten of zonder wettelijk kader. De minimumnormen hebben betrekking op de structurele kenmerken (bv. de voorwaarden voor activa om in aanmerking te komen als onderpand voor covered bonds en de dekkingseisen) en het overheidstoezicht. Deze richtlijn dient tegen juni 2021 te zijn omgezet in Belgisch recht. Tijdens de omzettingwerkzaamheden dient erover gewaakt te worden dat de hoge kwaliteitsstandaarden van het huidige Belgische raamwerk voor covered bonds behouden blijven.

1.2 Omzetting Bazel III in Europa

Nu in januari 2019 in het Bazels Comité voor Bankentoezicht een slotakkoord werd bereikt over het verder afstemmen van sommige aspecten van de kapitaalvereisten voor marktrisico, zijn alle bestanddelen van het Bazel III-raamwerk voltooid. De definitieve componenten van dit raamwerk, die in eerdere verslagjaren reeds uitvoerig werden toegelicht, willen

de geloofwaardigheid van de risicogewogen kapitaalratio van banken verbeteren en met name de ongeoorloofde variabiliteit in de met interne modellen berekende kapitaalratio te

rugdringen door significante wijzigingen aan te brengen in de wijze van berekening van de noemer van deze kapitaalratio, namelijk de risicogewogen activa. Het sluitstuk van het voltooid Bazel III-pakket is de zogenaamde *output floor*. Dit vereiste houdt in dat de

De volledige en consistente implementatie van de Bazel III-standaarden in de EU is noodzakelijk om het vertrouwen in de Europese banksector te herstellen

Tabel 23

Wijziging in Tier 1-MRC¹

(eind juni 2018)

	Aantal banken	Totale wijziging in Tier 1-MRC (in %)	Wijziging in Tier 1-MRC afkomstig van de output floor (in %)
Alle banken ²	189	24,4	9,1
Grote	104	25	9,5
waarvan: G-SIB's ³	8	28,6	7,6
Middelgrote	61	11,3	0,9
Kleine	24	5,5	0,0

Bron: EBA.

1 In % van de totale basis-MRC die wordt vastgesteld naargelang van het streefpeil (target level), dit wil zeggen de combinatie van risicogebaseerde kapitaalvereisten en op hefboomratio gebaseerde kapitaalvereisten, vermeerderd met de kapitaalconserveringsbuffer en, in voorkomend geval, de G-SIB-buffer.

2 Staal van 189 banken afkomstig uit 19 EU-lidstaten; zie EBA-impactstudie voor de definitie van grote, middelgrote en kleine banken.

3 G-SIB's: Global Systemically Important Banks, zoals bepaald door de Financial Stability Board.

aan de hand van interne modellen berekende totale risicogewogen activa niet minder mogen bedragen dan 72,5 % van de door de standaardbenadering berekende risicogewogen activa. Het akkoord voorziet in de invoering van deze standaarden tegen 1 januari 2022, waarbij het niveau van de *output floor* eerst wordt vastgelegd op 50 % en daarna geleidelijk wordt opgetrokken tot 72,5 % tegen 2027.

De implementatie van het herziene Bazel III-raamwerk in de EU zal wijzigingen vergen in de bestaande regelgeving, in het bijzonder in de CRR2. In antwoord op de *Call for Advice* die de Europese Commissie in dit verband gepubliceerd heeft, heeft de Europese Bankautoriteit (European Banking Authority – EBA), in samenwerking met het SSM en de nationale toezichthouders, op 5 augustus 2019 een gedetailleerde studie uitgebracht over de impact van het Bazel III-raamwerk in Europa¹. Zowel binnen de Europese Unie als in België is de impact materieel, heterogeen en beperkter voor middelgrote en kleine banken. In het algemeen blijkt uit de studie dat de volledige implementatie van Bazel III onder conservatieve (en niet geheel realistische) veronderstellingen gemiddeld zal leiden tot een stijging van de minimale kapitaalvereiste (*Minimum Required Capital* – MRC) met 24,4 %. De *output floor* is daarbij goed voor één derde van de gemiddelde stijging van de kapitaalvereisten.

1 Zie <https://eba.europa.eu/eba-advises-the-european-commission-on-the-implementation-of-the-final-basel-iii-framework>.

Op het niveau van de EU kan worden vastgesteld dat de relatief hoge impact een vertekend beeld geeft, gelet op het aandeel in die impact van enkele grote banken die wereldwijd actief zijn. Zo is de impact op middelgrote banken slechts 11,3 % en op kleine banken slechts 5,5 %. Verder moet worden opgemerkt dat het hier gaat om het meest conservatieve scenario, waarin geen rekening werd gehouden met EU-specificiteiten, zelfs daar waar de EU thans al afwijkt van de momenteel in voege zijnde Bazelstandaarden. Er werd ook geen rekening gehouden met de mogelijke toekomstige maatregelen en gedragingen van de banken om de impact in de praktijk te beperken.

Ook in België is de impact op de grotere banken sterker dan op de kleinere, hoewel hij beperkter is dan in de rest van de EU. Deze impact blijft in ieder geval beheersbaar aangezien de huidige kapitaalniveaus van de Belgische banken, zelfs onder de meest voorzichtige simulaties, voldoende blijken en er dus nooit sprake is van een kapitaaltekort.

De EBA, daarin bijgetreden door de Bank, is voorstander van een volledige implementatie van de Bazel III-standaarden, zonder EU-specifieke afwijkingen. De definitieve Bazel III-standaarden zijn immers risicoreducerend en ze zijn essentieel om het vertrouwen te herstellen in de berekening van de risicogewogen activa (en de risicogewogen kapitaalratio's) van de belangrijke Europese banken. Samen met de impactstudie heeft de EBA aldus een aantal beleidsaanbevelingen

bezorgd aan de Europese Commissie, wiens voorstellen omtrent de omzetting van de definitieve elementen van het Bazel III-raamwerk in de EU verwacht worden tegen juni 2020. Deze omzetting dient dus ook als hefboom om het vertrouwen in de Europese banksector te herstellen.

1.3 Omzetting *Risk Reduction Package* en nieuw prudentieel kader voor beleggingsondernemingen

In juni werden de definitieve teksten van het zogenaamde *Risk Reduction Package* (CRR 2/CRD V/BRRD 2) gepubliceerd (zie hierboven). Het maatregelenpakket voert een aantal belangrijke elementen van de aanvullende reglementaire standaarden uit het Bazel III-pakket in, zoals de hefboomratio, de nettostabielefinancieringsratio (net stable funding ratio – NSFR) en de nieuwe berekeningsmethoden voor de kapitaalvereisten voor tegenpartij- en marktrisico's (zie ook hoofdstuk D voor een toelichting bij de wijzigingen inzake afwikkeling). Daarnaast werd het nieuw wetgevend raamwerk voor beleggingsondernemingen gepubliceerd, eveneens bestaande uit een rechtstreeks toepasselijke verordening (Investment Firm Regulation – IFR) en een om te zetten richtlijn (Investment Firm Directive – IFD). De herziening van de prudentiële vereisten voor beleggingsondernemingen kadert in de uitbouw van de kapitaalmarktenunie en beoogt de kapitaal-, liquiditeits- en andere vereisten inzake risicobeheer voor beleggingsondernemingen passender, proportioneel en risicogevoeliger te maken.

De omzetting van voormelde richtlijnen zal in hoofdzaak via een aanpassing van de Belgische bankwet gebeuren en vormt het komende jaar een prioriteit voor de Bank. Wat CRD V betreft, dient onder andere te worden voorzien in een nieuw vergunningsregime voor de financiële holdings, de introductie van wijzigingen in de kapitaalvereisten van de tweede pijler voor banken en specifieke bepalingen betreffende het renterisico eigen aan activiteiten buiten het trading book en aanpassingen in de kapitaalbuffers voor systeemrelevante banken.

Onder IFD zijn alleen nog de grote, systeemrelevante beleggingsondernemingen onderworpen aan de

bancaire regelgeving, terwijl voor de kleinere beleggingsondernemingen een nieuwe, op maat gemaakte regeling werd uitgewerkt.

1.4 Proportionaliteit in het bancair toezicht en de bancaire regelgeving

Het proportionaliteitsbeginsel, dat verankerd is in de (Europese en Belgische) bancaire regelgeving, houdt in dat de prudentiële vereisten die worden opgelegd aan de instellingen in verhouding staan tot de omvang, complexiteit en aard van hun activiteiten en het daaraan verbonden risico. Dit betekent niet dat er een bijzondere regeling geldt voor kleinere en minder complexe instellingen maar eerder dat deze instellingen met name aan eenvoudigere (maar niet minder strenge) regels, een beperktere rapporteringslast en een minder uitgebreid toezicht kunnen worden onderworpen.

In de nieuwe Europese verordening CRR2 wordt bijzondere aandacht besteed aan het proportionaliteitsbeginsel. Enerzijds werden er bijkomende eenvoudige reglementaire standaarden uitgewerkt, bv. voor de liquiditeitsvereisten of de kapitaalvereisten voor marktrisico, voor kleine en niet-complexe instellingen, waarvan een definitie in de verordening is opgenomen. Anderzijds werden twee initiatieven genomen om de administratieve last en de kosten die voor de sector voortvloeien uit de verplichtingen inzake rapportering aan de toezichthouder, te verminderen. Zo dient de EBA verslag uit te brengen over hoe de administratieve last voor deze instellingen evenrediger kan worden gemaakt, en moet zij aanbevelingen doen over de manier waarop de gemiddelde nalevingskosten voor kleine instellingen kunnen worden verlaagd. Daarnaast moet de EBA, in samenwerking met alle betrokken autoriteiten, een haalbaarheidsverslag opstellen over de ontwikkeling van een consistent en geïntegreerd systeem voor het verzamelen van statistische gegevens, afwikkelingsgegevens en prudentiële gegevens van alle banken. Dit moet op termijn leiden tot een efficiënter rapporteringsraamwerk met verhoudingsgewijs minder kosten voor de financiële sector.

Ook de Bank besteedt veel aandacht aan deze problematiek. Zij heeft tijdens dit verslagjaar met name kennis genomen van een aantal bekommernissen

Het proportionaliteitsbeginsel beoogt de prudentiële vereisten af te stemmen op de omvang, complexiteit en aard van de activiteiten van banken en het daaraan verbonden risico

die leven in de sector omtrent proportionaliteit in de regelgeving en het toezicht en, rekening houdend met de Europese context, een aantal maatregelen genomen die aan de bezorgdheden van de sector tegemoet komen.

1.5 Nieuwe regels inzake uitbesteding

Gelet op het feit dat een groeiend aantal banken bepaalde kritieke en belangrijke functies of activiteiten uitbesteedt en rekening houdend met het concentratiesico dat dit met zich meebrengt op sectorniveau, drong een aanpassing van het reglementair kader inzake uitbesteding zich op. Deze aanpassing is des te relevanter gelet op het toenemend belang van FinTech en digitalisering (zie hoofdstuk E). In deze context werden op 25 februari 2019 de herziene richtsnoeren van de EBA inzake uitbesteding gepubliceerd.

De nieuwe richtsnoeren beogen een Europese harmonisatie van het prudentieel kader inzake uitbesteding. Ze verstrekken onder meer een leidraad voor de definiëring van de begrippen uitbesteding en kritische en belangrijke functies. Daarnaast vereisen de richtsnoeren dat instellingen een uitbestedingsregister bijhouden. Er wordt ook bepaald welke informatie er voor elke uitbesteding in dit register opgenomen dient te worden. In dit verband vormt ook het recht van toegang tot en audit bij de dienstverleners een belangrijk aandachtspunt.

Via de circulaire van 19 juli 2019 werden de EBA-richtsnoeren geheel en ongewijzigd geïmplementeerd in de Belgische regelgeving¹. De richtsnoeren traden in werking op 30 september 2019. Alle uitbestedingen die na die datum aangegaan, hernieuwd of aangepast worden, moeten voldoen aan deze richtsnoeren. Reeds bestaande en nog lopende uitbestedingscontracten moeten tegen 31 december 2021 aangepast worden ingeval zij niet zouden voldoen aan de nieuwe richtsnoeren.

1.6 Monitoring van de kwaliteit van EMIR-gegevens

De Bank is bevoegd om toe te zien op de naleving van EU-Verordening 648/2012² (European Market Infrastructure Regulation – EMIR) door de instellingen die onder haar toezicht staan. De drie belangrijkste verplichtingen die in EMIR gedefinieerd zijn, zijn het vereiste om bepaalde derivatentransacties centraal te verrekenen, het vereiste om risicomatigingstechnieken toe te passen voor niet centraal verrekende derivaten

en de verplichting om gedetailleerde informatie te rapporteren met betrekking tot derivatentransacties. Om dit laatste onderdeel van haar mandaat te vervullen, heeft de Bank een project gelanceerd om de EMIR-gegevens van de instellingen onder haar toezicht te verzamelen en te analyseren.

Dit project bestaat uit drie pijlers. De eerste pijler is het bouwen van een IT-infrastructuur om de zeer grote hoeveelheden dagelijks gerapporteerde gegevens te verzamelen, op te slaan en te analyseren. Daartoe werd een IT-platform opgezet, dat in juni operationeel werd. De tweede pijler heeft betrekking op het toezichtsproces, dat in 2020 zal worden ontwikkeld en toegepast. Het doel van dit proces is het controleren van de kwaliteit van de gegevens die gerapporteerd worden door de instellingen onder toezicht van de Bank. Een belangrijk kenmerk van het proces voor de controle van de datakwaliteit zal zijn dat gebruik gemaakt wordt van *machine learning*. De laatste pijler van het project bestaat in het gebruik van derivatengegevens voor micro- en macroprudentiële risicoanalyses, wat zal helpen bij het volgen van de impact op financiële instellingen van belangrijke ontwikkelingen in derivatenmarkten.

1.7 Integratie van aspecten inzake de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme in het prudentieel banktoezicht

Naar aanleiding van een aantal recente witwasschandalen waar tevens een aantal Europese banken betrokken waren, besloot de Raad van de Europese Unie op 4 december 2018 om een actieplan op te zetten om beter het hoofd te kunnen bieden aan witwaspraktijken en terrorismefinanciering³.

Onder Richtlijn 2018/843⁴ (i.e. de zogenaamde 5de antiwitwasrichtlijn) werd het regelgevend kader voor de interactie tussen de prudentiële toezichthouders en

1 Circulaire NBB_2019_19 betreffende de richtsnoeren van de Europese Bankautoriteit (EBA) van 25 februari 2019 inzake uitbesteding (EBA/GL/2019/02)

2 Verordening (EU) 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters.

3 Zie ook paragraaf C.3.1. voor de maatregelen die de Bank in dit verband heeft genomen.

4 Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU.

de toezichthouders die bevoegd zijn voor de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (SWG/FT) reeds aanmerkelijk verduidelijkt en uitgebreid, met onder meer de verplichting voor de ECB en de SWG/FT-toezichthouders om een MoU af te sluiten voor de wederzijdse uitwisseling van vertrouwelijke toezichtsinformatie aangaande instellingen onder hun toezicht. Ter uitvoering van deze verplichting heeft de Bank als SWG/FT-toezichthouder een MOU met de ECB afgesloten.

Het actieplan van de Raad gaat voort op deze ingeslagen weg, en schuift ter zake een aantal concrete doelstellingen naar voor. Zo stelt de Raad onder meer dat er een beleidskader dient te worden ontwikkeld om SWG/FT-gerelateerde bekommernissen beter te integreren in alle facetten van het prudentieel toezicht enerzijds, en dat de door Richtlijn 2018/843 gecreëerde kanalen voor de internationale informatie-uitwisseling tussen prudentiële toezichthouders en SWG/FT-toezichthouders verder dienen te worden geoperationaliseerd in de praktijk anderzijds.

De verschillende Europese actoren hebben het voorbije jaar initiatieven genomen om dit plan in de praktijk te brengen.

Zo hebben de Europese toezichtsautoriteiten (European Supervisory Authorities – ESA's – met name EBA, EIOPA en ESMA¹) richtsnoeren uitgewerkt om – naar het model van de prudentiële colleges – SWG/FT-toezichtcolleges op te zetten, om de uitwisseling van informatie voor grensoverschrijdende

financiële groepen op een meer gestructureerde wijze te doen plaatsvinden. In dit verband dient te worden opgemerkt dat ook prudentiële toezichthouders als 'observer' uitgenodigd kunnen worden om deel te nemen aan deze colleges.

Ook de ECB heeft – in haar hoedanigheid van banktoezichthouder – uitgebreid actie ondernomen in dit domein. Zo richtte zij intern een horizontale SWG/FT-coördinatiefunctie op, die onder meer fungeert als centraal contactpunt en expertisecentrum inzake SWG/FT-gerelateerde aspecten. Voorts werd tevens een permanent netwerk opgezet, waarin de nationale bevoegde toezichthouders vertegenwoordigd zijn en dat op een meer structurele wijze de beleidswerkzaamheden inzake de integratie van SWG/FT-aspecten in het prudentieel toezicht zal opvolgen. Dit netwerk heeft in de loop van 2019 reeds een eerste reeks beleidslijnen uitgewerkt in de volgende vier grote domeinen:

- I. de prudentiële vergunningsfase: in dit domein werden de beleidslijnen inzake de toekenning en intrekking van vergunningen, en inzake de beoordeling van de geschiktheid van bestuurders en aandeelhouders aangepast;
- II. de SREP-oefening;
- III. het on-site toezicht; en
- IV. de samenwerking: in dit domein werden modaliteiten vastgelegd voor het beheer van de operationele en praktische aspecten verbonden aan de uitwisseling van vertrouwelijke informatie tussen prudentiële toezichthouders en SWG/FT-toezichthouders.

¹ De Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (European Securities and Markets Authority – ESMA).

Tot slot kan nog worden aangestipt dat het Bazels Comité voor Banktoezicht de herziening heeft aangevat van haar Guidelines on the sound management of risks related to money laundering and financing of terrorism, teneinde de verwachtingen inzake de samenwerking tussen de prudentiële toezichthouders en de SWG/FT-toezichthouders te verduidelijken.

In België wordt de informatie-uitwisseling tussen de toezichthouders bevorderd en de concrete tenuitvoerlegging van deze nieuwe beleidslijnen en richtsnoeren vergemakkelijkt doordat de Bank voor de kredietinstellingen zowel de bevoegde autoriteit is voor het SWG/FT-toezicht, overeenkomstig de antiwitwaswet van 18 september 2017¹, als de bevoegde nationale autoriteit voor het prudentieel toezicht (die deelneemt aan de werking van het SSM).

2. Verzekeringsondernemingen

Het wettelijk kader voor de verzekeringsondernemingen werd tijdens het verslagjaar herzien. Op internationaal niveau hadden de werkzaamheden onder andere betrekking op de voorbereiding van de herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn, op de goedkeuring van een nieuwe internationale standaard voor kapitaalvereisten en op de ontwikkeling van een specifiek kader voor de systemische risico's. Op nationaal niveau waren de initiatieven met name gericht op de lagerenteomgeving en op de verduidelijking van verschillende punten van de regelgeving.

2.1 Internationale werkzaamheden

Herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn

Solvabiliteit II, het prudentieel toezichtskader voor Europese verzekerings- en herverzekeringsondernemingen, is van toepassing sinds 1 januari 2016. Het omvat een breed spectrum aan kwantitatieve en kwalitatieve vereisten met betrekking tot de toegang tot en de uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf. Het Solvabiliteit II-kader voorziet eveneens in een reeks overgangsmaatregelen die moeten zorgen voor een geleidelijke overgang van

Solvabiliteit I naar het nieuwe kader en in herzieningsmechanismen die een eventuele bijsturing van de regelgeving mogelijk moeten maken op basis van de opgedane ervaring.

De herziening van de Solvabiliteit II-richtlijn in 2020 past in dit kader. Het gaat om een breed en uitgebreid proces dat beschouwd kan worden als de belangrijkste mogelijkheid tot herziening die door de richtlijn wordt geboden. Een hoeksteen van deze werkzaamheden is het advies van EIOPA over de herziening van de langetermijngarantiemaatregelen en de maatregelen met betrekking tot het aandelenrisico, dat tegen eind juni 2020 aan de Europese Commissie moet worden bezorgd. Begin 2019 heeft de Commissie EIOPA eveneens verzocht om technisch advies over de eventuele herziening van een reeks andere elementen en om een analyse van de impact van alternatieve opties en benaderingen.

Solvabiliteit II wordt op een groot aantal punten herzien. Zo worden bijvoorbeeld de waardering van langetermijngaranties of de passende kapitaalvereisten voor investeringen met een langetermijnkarakter herbekeken. Bij deze analyses speelt de ervaring die de

*Een evolutie, geen revolutie,
van het regelgevend kader*

toezichthouders sinds de inwerkingtreding van de richtlijn hebben opgedaan, een belangrijke rol, bijvoorbeeld in het kader van de verdere verfijning van het

toezicht op verzekeringsactiviteiten die in vrije dienstverrichting worden uitgeoefend, het groepstoezicht of de prudentiële rapportering. Ook worden er bijkomende instrumenten voorgesteld om een adequaat antwoord te bieden op macroprudentiële uitdagingen of nog om de herstel- en afwikkelingsplannen van de ondernemingen te omkaderen. Hoewel er in totaal meer dan twintig elementen diepgaand geanalyseerd worden, wordt verwacht dat de herziening eerder zal uitmonden in een evolutie dan in een revolutie van het regelgevend kader. Met de herziening wordt inderdaad veeleer een verfijning van het huidige kader beoogd, dan grote structurele veranderingen.

In de loop van 2019 heeft EIOPA, in samenwerking met de nationale toezichthoudende autoriteiten, meerdere informatieverzoeken gericht aan en impactanalyses opgevraagd bij een aantal verzekeringsondernemingen. Deze oefeningen gaven een beter zicht op de impact van elk van de overwogen alternatieve opties. Een gedetailleerde analyse van alle voorstellen werd ter consultatie voorgelegd aan de belanghebbenden

¹ Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

aan het bredere publiek. EIOPA zal haar advies aan de Europese Commissie finaliseren op basis van de reacties op deze consultatie.

International Capital Standard

In het kader van de wereldwijde convergentie van de prudentiële normen voor de verzekeringssector en de bevordering van financiële stabiliteit werkt de Internationale Vereniging van Verzekeringstoezichthouders (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) aan het opstellen van een gemeenschappelijk prudentieel raamwerk voor internationaal actieve verzekeringsgroepen. Dit raamwerk omvat met name de ontwikkeling van een internationale standaard voor kapitaalvereisten (International Capital Standard – ICS) bestaande uit verschillende elementen: de bepalingen betreffende de consolidatieperimeter, de waardering van activa en passiva, de kapitaalbestanddelen en de kapitaalvereisten.

Tijdens de verslagperiode werd de internationale kapitaalstandaard 'ICS 2.0' na een laatste fieldtest goedgekeurd door de algemene vergadering van de IAIS. Na een observatieperiode van vijf jaar zal deze standaard worden toegepast op alle betrokken internationaal actieve verzekeringsgroepen.

Holistic Framework voor systeemrisico's in de verzekeringssector

IAIS heeft een nieuw raamwerk ontwikkeld voor de beoordeling en beperking van systeemrisico's in de verzekeringssector (Holistic Framework). Dit raamwerk, dat begin 2020 van kracht wordt, zal bijdragen aan de wereldwijde financiële stabiliteit. Het Holistic Framework erkent dat systeemrisico's kunnen ontstaan door zowel specifieke activiteiten en blootstellingen van de gehele verzekeringssector, als door een concentratie van deze activiteiten en blootstellingen bij één verzekeringsonderneming.

Het raamwerk versterkt het bestaand regelgevend kader en breidt het uit met een reeks macroprudentiële bepalingen die de veerkracht van de sector moeten verbeteren en die moeten voorkomen dat bepaalde risico's zich ontwikkelen tot systeemrisico's. Indien er potentiële systeemrisico's worden geïdentificeerd, voorziet de nieuwe regelgeving in bijkomende

interventiemaatregelen om hier een adequaat antwoord op te bieden.

Daarnaast voorziet het Holistic Framework in een jaarlijkse opvolging en evaluatie van trends en ontwikkelingen in de verzekeringssector en in de identificatie van potentiële systeemrisico's op het niveau van zowel individuele verzekeringsondernemingen als van de sector als geheel. Deze jaarlijkse oefening wordt op wereldwijd niveau uitgevoerd door IAIS en voedt binnen IAIS een collectieve discussie over potentiële systeemrisico's in de verzekeringssector en over de mogelijke antwoorden hierop. Dit proces moet IAIS in staat stellen om aan de FSB te rapporteren over de mogelijke systeemrisico's in de verzekeringssector.

2.2 Nationale werkzaamheden

Initiatieven in het kader van de lagerenteomgeving

De voorbije jaren stonden in het teken van de realisatie van het lagerenterisico, waarbij de verzekeringsondernemingen werden geconfronteerd met een zeer uitdagende macro-economische omgeving. De scherpe en snelle daling van de EIOPA risicovrije rentecurve, die sinds begin 2019 gekenmerkt wordt door veel lagere en negatievere rentes over veel langere looptijden, wijst op een verdere toename van het renterisico in de verzekeringssector.

Daarnaast hebben analyses in het kader van de herziening van Solvabiliteit II aangetoond dat het kapitaalvereiste voor renterisico mogelijk ernstig wordt onderschat in de standaardformule. De huidige regelgeving bepaalt immers dat de rentecurve bij de berekening van het kapitaalvereiste niet onder 0% mag zakken; de onderschatting van het kapitaalvereiste voor renterisico wordt dus belangrijker naarmate het deel van de rentecurve dat onder 0% komt te liggen, groter wordt. Ook is de grootteorde van de recent opgetekende bewegingen van de rentecurve veel signifikanter dan deze die wordt opgelegd bij de berekening van het kapitaalvereiste.

De zeer lage rentes en de mogelijk ernstige onderschatting van het kapitaalvereiste voor renterisico in de standaardformule hebben geleid tot een aanscherping van de voorwaarden voor de toekenning van een vrijstelling

Een belangrijke stap richting wereldwijde kapitaalstandaarden voor verzekeringsondernemingen

systeemrisico's in de verzekeringssector en over de mogelijke antwoorden hierop. Dit proces moet IAIS in staat stellen om aan

van de verplichting tot dotatie aan de aanvullende voorziening voor het boekjaar 2019. Ondernemingen die een vrijstelling wensen te verkrijgen, dienen op 30 september 2019 een dekking te behalen van minstens 125% van het solvabiliteitskapitaalvereiste, zoals vastgelegd in de toezichtswet¹, zonder gebruik te maken van de overgangsmaatregelen bedoeld in de artikelen 668 en 669 van deze wet (zie kader 2).

De Bank volgt de ontwikkeling van het renterisico op de voet, onder meer door jaarlijkse horizontale analyses en stresstests uit te voeren. De Bank overweegt ook om het vrijstellingsbeleid, als beschreven in circulaire NBB_2016_39², te herzien en te verfijnen in 2020 teneinde rekening te houden met de gewijzigde marktomstandigheden en de onderschatting van het kapitaalvereiste voor renterisico in de standaardformule.

Wijziging van de wet van 13 maart 2016

De wet van 2 mei 2019 houdende diverse bepalingen inzake economie heeft enkele wijzigingen aangebracht in de toezichtswet verzekeringen. Naast enkele kleine aanpassingen zoals de verduidelijking van procedurele aspecten inzake portefeuilleoverdrachten, een bijwerking van de verwijzingen en een aantal terminologische verduidelijkingen zijn er drie onderwerpen die nader belicht kunnen worden.

Het belangrijkste daarvan heeft betrekking op de toegang tot de Belgische markt voor herverzekeringsondernemingen die zijn gevestigd in een staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte en waarvan de toezichtsregeling niet als gelijkwaardig wordt beschouwd met de regeling waarin de Solvabiliteit II-richtlijn voorziet. Voortaan hebben deze ondernemingen, net zoals de in gelijkwaardige derde landen gevestigde herverzekeringsondernemingen, toegang tot de Belgische markt zonder formaliteiten te moeten vervullen en zonder daarvoor enige toestemming te moeten verkrijgen. Niettemin kan de Bank verschillende risicobeperkende maatregelen nemen ten aanzien van de ondernemingen die gebruik maken van een dergelijke herverzekeraar (overdragende ondernemingen), bijvoorbeeld door te eisen dat de herverzekeringsonderneming een som stort in de boeken van de overdragende onderneming of door geen rekening te houden met de risicolimiteringseffecten van de herverzekeringsovereenkomsten.

De twee andere wijzigingen houden verband met de maatregelen die de Bank kan nemen ten aanzien van

een onderneming in moeilijkheden. De eerste is de mogelijkheid om de afkoop van levensverzekeringsovereenkomsten op te schorten of te spreiden in de tijd. De tweede houdt in dat, wanneer de Bank een onderneming gelast haar portefeuille over te dragen, zij haar ook verplicht om tegelijkertijd de overeenstemmende herverzekeringsovereenkomsten over te dragen.

Verduidelijking van de regelgeving

Circulaire betreffende het LAC DT

De reglementaire bepalingen met betrekking tot de correctie voor het verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen (*loss-absorbing capacity of deferred taxes*, LAC DT) werden gewijzigd door gedelegeerde Verordening (EU) 2019/981 van de Europese Commissie³. Ook werd nadere uitleg gegeven over de inhoud van het verslag dat bestemd is voor publicatie en van het verslag dat bestemd is voor de toezichthouder over het LAC DT.

Tegen deze achtergrond achtte de Bank het noodzakelijk haar aanbevelingen voor de berekening van het LAC DT op verschillende punten bij te werken teneinde, enerzijds, de concrete gevolgen van de nieuwe beginselen die zijn ingevoerd in de regelgeving toe te lichten en, anderzijds, de bovengrens van het LAC DT te schrappen aangezien deze niet meer in overeenstemming was met de benadering van de uitvoeringsverordening. Derhalve ontwikkelde de Bank een nieuwe circulaire betreffende het LAC DT, waarin zij ook haar verwachtingen voor de rapportering verduidelijkte.

Circulaire betreffende de doorkijkbenadering

Het toepassingsgebied van de doorkijkbenadering (*look-through approach*) werd ook gewijzigd door Verordening 2019/981. Voortaan wordt deze benadering ook toegepast op beleggingen in verbonden ondernemingen die het aanhouden en het beheren van activa namens de deelnemende onderneming

1 De wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op verzekerings- of herverzekeringsondernemingen.

2 Circulaire NBB_2016_39 van 5 oktober 2016 betreffende de vrijstelling van de verplichting tot dotatie aan de aanvullende voorzieningen.

3 Règlement délégué (UE) 2019/981 de la Commission du 8 mars 2019 modifiant le règlement délégué (UE) 2015/35 complétant la directive 2009/138/CE du Parlement européen et du Conseil sur l'accès aux activités de l'assurance et de la réassurance et leur exercice (solvabilité II).

als hoofddoel hebben, zoals vennootschappen voor belegging in vastgoed, een klassieke belegging voor Belgische verzekeringsondernemingen.

Gelijktijdig met deze wijziging in de regelgeving publiceerde de Bank een circulaire¹ betreffende de richtsnoeren voor de toepassing van de doorkijkbenadering. Richtsnoer 9 van de circulaire beschrijft de methodologie voor de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste in het geval van een beleggingsvehikel met schuldfinanciering.

Circulaire betreffende de ORSA

De beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit (*Own Risk and Solvency Assessment* – ORSA) ligt aan de basis van het risicobeheer van de verzekeringsondernemingen onder Solvabiliteit II. De circulaire betreffende de ORSA verschaft een kader waarop zij zich kunnen baseren voor de uitwerking van hun risicobeheer. De Bank heeft vastgesteld dat de stresstests van de ondernemingen niet altijd een afdoende weerspiegeling vormen van mogelijke crisisscenario's. Verder bemoeilijkt het vrije formaat van het ORSA-rapport de horizontale vergelijking. De circulaire² werd dus aangepast om het stressteskader voor de ondernemingen te versterken en om horizontale vergelijkingen tussen verschillende ondernemingen te vergemakkelijken.

1 Circulaire NBB_2019_16 van 9 juli 2019 betreffende de richtsnoeren voor de toepassing van de doorkijkbenadering bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste met behulp van de standaardformule.

2 Circulaire NBB_2019_30 van 3 december 2019 betreffende de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit (ORSA).

3 Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, en reglement van de NBB van 21 november 2017 betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

4 Zie <https://www.nbb.be/nl/financieel-toezicht/voorkoming-van-het-witwassen-van-geld-en-de-financiering-van-terrorisme>.

3. Sectoroverschrijdende aspecten

De Bank is als prudentieel toezichthouder bevoegd voor een aantal domeinen die meerdere sectoren betreffen en bijgevolg niet worden behandeld bij de bespreking van de banken, de verzekeringsondernemingen of de financiëlemarktinfrastructuur in dit Verslag. De aspecten die in deze paragraaf aan bod komen, hebben met name betrekking op de initiatieven van de Bank inzake de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, governance, de erkenning van revisoren voor de sector van de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld, en de voorbereidingen op de brexit.

3.1 Voorkoming van witwassen van geld en financiering van terrorisme

Preventiebeleid

Mededeling van de verwachtingen van de Bank aan de financiële instellingen

Sinds de inwerkingtreding van het nieuw Belgisch wettelijk en reglementair kader inzake de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (SWG/FT)³ gebruikt de Bank een specifieke rubriek van haar website⁴ om de financiële instellingen die onder haar toezichtsbevoegdheden vallen, alle toelichtingen en aanbevelingen te bezorgen die zij nodig acht voor de bevordering van een volledige en effectieve tenuitvoerlegging van deze wettelijke en reglementaire verplichtingen.

Nadat zij in december 2018 op deze manier alle thema's had behandeld die zij noodzakelijk achtte voor deze rubriek, maakte de Bank in 2019 gebruik van de flexibiliteit van dit communicatie-instrument

om haar commentaar en aanbevelingen te verfijnen en bij te werken via twee updates van de site. De wijzigingen die bij elke update worden aangebracht, worden vermeld in een specifieke pagina van de site, waar ook alle opeenvolgende gepubliceerde versies van de commentaar en aanbevelingen kunnen worden geraadpleegd.

Gelet op het aanzienlijke aantal in België gevestigde bijkantoren en dochterondernemingen van buitenlandse financiële instellingen, zette de Bank in 2019 bovendien een officieuze vertaling in het Engels van de volledige SWG/FT-rubriek van haar website online.

In aanvulling op dit permanente communicatiekanaal van de Bank en gelet op het cruciale belang dat zij hecht aan deze materie en op de recente vaststelling van aanzienlijke tekortkomingen in de SWG/FT-mechanismen in de Europese banksector, organiseerde

ze op 6 november 2019 een informatiesessie om de hoge leiding en de verantwoordelijken voor SWG/FT (*anti-money-laundering compliance officers* – AMLCO's) verder bewust te maken van de absolute

noodzaak om doeltreffende, risicogebaseerde mechanismen ter voorkoming van WG/FT ten uitvoer te leggen. Aan deze sessie namen 288 personen deel. Op deze manier kon de Bank haar verwachtingen uiteenzetten voor een aantal actuele onderwerpen in verband met SWG/FT, waaronder de verleiding van derisking, het gebruik van nieuwe technologieën in het kader van SWG/FT, de risico's verbonden aan repatriëringen van geldmiddelen en de vraagstukken betreffende de groepsbenadering op dit gebied. Ze informeerde de deelnemers over de krachtlijnen van de ontwikkeling van haar interne organisatie, haar instrumenten en haar toezichtsbeleid ter zake, en bracht hen op de hoogte van de eerste lessen die zij kon trekken uit haar analyse van de algemene WG/FT-risicobeoordelingen die de financiële instellingen hebben uitgevoerd in overeenstemming met de wettelijke en reglementaire vereisten. Een vertegenwoordiger van de EBA stelde de deelnemers ook in kennis van de recente ontwikkelingen in het streven van de Europese autoriteiten om rekening te houden met SWG/FT. Ten slotte communiceerde een vertegenwoordiger van de Cel voor financiële informatieverwerking (CFI) over de verwachtingen van de CFI inzake de melding van verdachte verrichtingen door de financiële instellingen.

Omzetting van de 5de Europese SWG/FT-richtlijn¹

De lidstaten dienen de 5de Europese SWG/FT-richtlijn uiterlijk 10 januari 2020 om te zetten. Tegen deze achtergrond heeft de Bank in 2019 in samenwerking met alle betrokken overheden deelgenomen aan de uitwerking van een voorontwerp van wet tot omzetting van deze richtlijn. In dit voorontwerp werden verschillende technische verbeteringen van het Belgisch wettelijk kader voorgesteld om bepaalde onvolkomenheden weg te werken die in de praktijk werden vastgesteld bij de tenuitvoerlegging van de wet of waarover opmerkingen werden geformuleerd door, enerzijds, de Financiële Actiegroep (FAG), in juni 2018, bij de herziening van de technische conformiteit van de Belgische wetgeving met haar 40 Aanbevelingen en, anderzijds, de Europese Commissie, in januari 2019, naar aanleiding van de evaluatie van de correcte omzetting van de 4de Europese richtlijn² in het nationaal recht van de lidstaten van de Europese Unie.

De Bank heeft in dit kader met name bijzondere aandacht besteed aan de formulering van voorstellen ter verbetering van het juridisch kader voor

informatie-uitwisseling en samenwerking met andere bevoegde autoriteiten en ter versterking van de waakzaamheidsverplichtingen die worden opgelegd aan de onderworpen entiteiten in overeenstemming met de 5de Europese richtlijn.

Samenwerking en informatie-uitwisseling tussen toezichthouders

Op 11 januari 2019 ondertekende de Bank met de Europese Centrale Bank in het kader van het SSM de door de Europese antiwitwasrichtlijn vereiste overeenkomst die de praktische modaliteiten vastlegt voor de informatie-uitwisseling tussen de ECB en alle nationale toezichthouders die bevoegd zijn op het gebied van SWG/FT.

1 Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU.

2 Richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie.

Daarnaast onderstreepten de ernstige tekortkomingen die de afgelopen jaren werden vastgesteld in de Europese banksector de noodzaak om de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de bevoegde autoriteiten te intensiveren. Hiertoe heeft de Bank actief deelgenomen aan de werkzaamheden van de ECB, de EBA en het Bazels Comité voor Banktoezicht om meer rekening te houden met de WG/FT-risico's in het kader van het prudentieel toezicht en om een passende en evenredige informatie-uitwisseling te bevorderen tussen de prudentiële toezichthouders en de toezichthouders die bevoegd zijn op het gebied van SWG/FT¹.

Samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de Bank en de CFI

Op Belgisch niveau ondertekende de Bank op 17 september 2019 een protocol met de CFI waarin de modaliteiten zijn vastgelegd voor hun samenwerking en informatie-uitwisseling, teneinde de uitoefening van hun respectieve verantwoordelijkheden inzake SWG/FT te verbeteren. Dit protocol maakt het voor de Bank met name mogelijk om in haar beoordeling van de WG/FT-risico's die zijn verbonden aan elke financiële instelling, rekening te houden met zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie van de CFI over de meldingen van verdachte verrichtingen door de instellingen (zie hieronder).

Toezichtsmethodologie en -instrumenten

In het verlengde van de bijwerking van de 'periodieke vragenlijst' inzake SWG/FT die uiterlijk 30 juni 2019 moest worden ingevuld door alle financiële instellingen die onder de toezichtsbevoegdheden van de Bank vallen, heeft de Bank een intern instrument ontwikkeld voor de automatische analyse en beoordeling van de verstrekte antwoorden. Met dit instrument kan op basis van vooraf vastgestelde beoordelingscriteria aan elke financiële instelling het risicoprofiel worden toegekend ('high', 'medium high', 'medium low' of 'low') dat overeenstemt met haar antwoorden op de periodieke vragenlijst. Daarnaast kunnen de antwoorden van de financiële instellingen gemakkelijk worden gevisualiseerd en vergeleken en kunnen er zo transversale analyses worden uitgevoerd.

¹ Zie paragraaf C.1.

De risicoprofielen die automatisch worden voorgesteld door dit instrument, zijn echter uitsluitend gebaseerd op de antwoorden van de financiële instellingen op de periodieke vragenlijst. Om deze profielen te verfijnen, moet ook rekening worden gehouden met diverse andere relevante informatie, met name de andere informatie die aan de Bank wordt verstrekt door dezelfde financiële instellingen, met name over hun algemene risicobeoordelingen of in het kader van de jaarlijkse verslagen van hun AMLCO. Verder moet rekening worden gehouden met de beoordeling van het totaalbeeld van de situatie van de betrokken financiële instelling door het team dat belast is met het toezicht (het 'supervisory judgement').

Hiertoe ontwikkelde de Bank een aanvullende IT-tool om de aanvankelijke, automatisch toegekende risicoprofielen waar nodig te verfijnen.

Bovendien heeft de Bank haar toezichtsbeleid inzake SWG/FT geformaliseerd op basis van de krachtige toezichtsinstrumenten waarover ze nu beschikt. Dit

beleid maakt het mogelijk haar toezichtsacties te differentiëren op grond van haar beoordeling van het WG/FT-risicoprofiel van elke financiële instelling. Deze differentiatie betreft zowel de intensiteit (of het

indringend karakter) als de frequentie, de (geïndividualiseerde of gestandaardiseerde) aard en het doel van de toezichtsacties. De vier categorieën van risicoprofielen die worden toegekend met toepassing van de risicobeoordelingsmethodologie (zie hierboven) stemmen aldus overeen met vier verschillende toezichtsniveaus ('intensief', 'verscherpt', 'gewoon' en 'lichter').

Reikwijdte van de toezichtsbevoegdheden en toezichtspersoneel

Een specifiek kenmerk van SWG/FT bestaat in het territoriaal toepassingsgebied van de antiwitwaswetgeving. De Belgische wet en regelgeving ter zake zijn niet alleen van toepassing op de instellingen naar Belgisch recht, maar ook op de in België gevestigde bijkantoren van financiële instellingen die ressorteren onder het recht van andere lidstaten van de Europese Unie of van derde landen alsook op andere vormen van vestigingen in België (met name de Europese financiële instellingen die in België zijn gevestigd via agenten).

Ongeveer 230 financiële instellingen vallen zo binnen de reikwijdte van de toezichtsbevoegdheden van de Bank:

Tabel 24

Aan het SWG/FT-toezicht van de Bank onderworpen entiteiten

(eindeperiodegegevens)

Financiële activiteiten	Aantal aan het toezicht van de Bank onderworpen entiteiten	
	2018	2019
Kredietinstellingen	87	85
Levensverzekeringsondernemingen	42	42
Instellingen voor elektronisch geld	14	13
Betalingsinstellingen	46	51
Beursvennootschappen	31	33
Centrale effectenbewaarinstellingen vergund in België	2	2
Maatschappijen voor onderlinge borgstelling	5	5
Totaal	227	231

Bron: NBB.

Er dient te worden opgemerkt dat het aantal betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld in deze populatie reeds verscheidene jaren fors toeneemt, met name als gevolg van de brexit en van de opkomst van nieuwe categorieën van betalingsinstellingen door de omzetting in Belgisch recht van de 2de Europese richtlijn betreffende betalingsdiensten¹ (betalingsinitiatie- en rekeninginformatiedienstaanbieders).

Volgens de door de Bank toegepaste risicobeoordelingsmethodologie zijn er hoge risico's verbonden aan 14 % van de financiële instellingen die onder haar toezicht vallen.

Het aantal medewerkers dat door de Bank wordt toegewezen aan de uitoefening van deze wettelijke toezichtsbevoegdheid, stijgt gestaag sinds 2015. Bij de oprichting binnen de Bank van een gespecialiseerde cel voor het toezicht op afstand en voor de medewerking aan de vaststelling van het antiwitwasbeleid,

¹ Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt, houdende wijziging van de Richtlijnen 2002/65/EG, 2009/110/EG en 2013/36/EU en Verordening (EU) nr. 1093/2010 en houdende intrekking van Richtlijn 2007/64/EG.

werden er in totaal ongeveer 7 voltijdse equivalenten (VTE) ingezet voor al haar taken op dit gebied, waaronder de inspecties ter plaatse, de juridische ondersteuning en de sanctieprocedures. Sindsdien is dit aantal gestaag toegenomen tot 16,6 VTE op 31 december 2019.

Toezihtsacties op afstand in 2019

Het SWG/FT-toezicht op afstand van de Bank omvat in de eerste plaats de voorafgaande controle van de aanvragen voor een vergunning en voor de vestiging van nieuwe bijkantoren of nieuwe netwerken van agenten in België, om te waarborgen dat deze nieuwe vestigingen beschikken over de vereiste interne organisatie om daadwerkelijk te voldoen aan hun wettelijke en reglementaire verplichtingen inzake SWG/FT in België.

In 2019 bleef het aantal aanvragen voor nieuwe vergunningen of voor de inschrijving van nieuwe Belgische vestigingen bijzonder hoog, voornamelijk door het vooruitzicht van de brexit, waardoor de Bank ook aanzienlijke middelen moest toewijzen aan de beoordeling van deze aanvragen vanuit het oogpunt van SWG/FT. Het ging daarbij hoofdzakelijk om vergunningsaanvragen voor nieuwe betalingsinstellingen en aanvragen voor de vestiging van nieuwe bijkantoren van Europese kredietinstellingen.

Het grootste deel van de toezichtsactiviteiten op afstand inzake SWG/FT bleef echter toegespitst op het permanent en geïndividualiseerd toezicht op de bestaande financiële instellingen. Dit toezicht op afstand bestaat in eerste instantie in de analyse, op basis van de hierboven beschreven toezichtsinstrumenten, van alle beschikbare relevante informatie om aan elke financiële instelling het passende risicoprofiel toe te kennen en om te bepalen welke aspecten van haar SWG/FT-mechanismen op ontoereikende wijze voldoen aan de wettelijke en reglementaire bepalingen of zwakke punten vertonen, met name op het gebied van doeltreffendheid. Op grond van deze beoordeling bepaalt en implementeert de Bank, met toepassing van het eveneens hierboven beschreven toezichtsbeleid, de maatregelen voor toezicht op afstand die haar het meest geschikt lijken om de betrokken financiële instelling ertoe te brengen de vastgestelde zwakke punten of tekortkomingen te verhelpen. Dit permanent toezicht op afstand maakt het ook mogelijk om te bepalen bij welke financiële instellingen inspecties ter plaatse moeten worden uitgevoerd, en

om deze inspecties te prioriteren. Na deze inspecties wordt vanop afstand toegezien op de effectieve tenuitvoerlegging, volgens het afgesproken tijdschema, van de verwachte maatregelen om de geconstateerde zwakke punten en tekortkomingen te verhelpen.

In voorkomend geval kan het Directiecomité van de Bank op grond van zowel de toezichtsacties op afstand als de inspecties ter plaatse gebruikmaken van de handhavingsbevoegdheden of zelfs de sanctiebevoegdheden die haar zijn toegekend door de antiwitwaswet.

In het kader van dit permanent toezicht op de financiële instellingen zette de Bank in 2019 haar in 2018 aangevatte grootschalige actie voort om te waarborgen dat iedere financiële instelling een 'algemene risicobeoordeling' (ARB) heeft uitgevoerd in overeenstemming met de wettelijke en reglementaire voorschriften en dat zij daar alle verwachte gevolgen uit heeft getrokken voor de aanpassing van haar interne SWG/FT-mechanismen aan de risico's. Aldus zette de Bank in 2019 haar analyse voort van een groot aantal ARB's, van de zwakke punten van de preventiemechanismen die via deze ARB's konden worden opgespoord en van de maatregelen die (zullen) worden genomen om deze te verhelpen. Deze analyse werd uitgevoerd met toepassing van een risicogebaseerde benadering, waarbij voorrang werd gegeven aan de ARB's van de financiële instellingen die geacht worden het grootste WG/FT-risico te lopen. Om de kwaliteit van deze ARB's te beoordelen, was de analyse onder meer toegespitst op de door de betrokken financiële instelling toegepaste methodologie, op de algemene coherentie van de ARB met andere informatie waarover de Bank beschikt, met name de antwoorden op de periodieke vragenlijst inzake SWG/FT en de jaarlijkse verslagen van de AMLCO's, op de mate waarin alle uitgeoefende activiteiten worden gedekt door het risicobeoordelingsproces, op de relevantie van de onderzochte risicofactoren en van de beoogde herstelmaatregelen en op de redelijkheid van de geplande termijnen om deze maatregelen ten uitvoer te leggen. De Bank deelde haar opmerkingen op grond van deze controle afzonderlijk mee aan de betrokken financiële instellingen, opdat ze deze in voorkomend geval in overweging zouden nemen om hun ARB's en de acties die ze in het verlengde daarvan nemen, te verbeteren. Daarnaast zal de Bank haar opmerkingen in overweging nemen bij haar lopende of geplande inspecties.

Het nieuwe wetboek vennootschappen beïnvloedt niet het specifieke karakter van het governancemodel in de financiële sector

De Bank informeerde de financiële instellingen ook over de eerste algemene conclusies van haar analyse van de ARB's tijdens het seminarie dat ze organiseerde op 6 november 2019 (zie hierboven). Ze formuleerde deze conclusies bovendien in een mededeling die begin 2020 werd geschreven.

3.2 Impact van het nieuw vennootschapsrecht op de beginselen inzake deugdelijk bestuur in de financiële sector

Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV), dat op 1 mei 2019 in werking is getreden en sedert 1 januari 2020 tevens van toepassing is op de bestaande vennootschappen, vervangt het Wetboek van Vennootschappen uit 1999. Dit nieuwe WVV biedt – specifiek voor de rechtsvorm van de NV – de keuze uit verschillende bestuursmodellen, waarbij het monistisch stelsel¹ weliswaar het standaardmodel blijft. Facultatief kan nu echter ook worden geopteerd voor een aantal andere systemen, waaronder een volwaardig dualistisch stelsel met twee volledig gescheiden wettelijke bestuursorganen², zonder overlapping van personen.

Zoals aangegeven in de Memorie van Toelichting bij het WVV, heeft de wetgever wat het bestuur van de financiële instellingen betreft, terecht gekozen voor een voorzichtige benadering, door te opteren voor het behoud van het bestaande governancemodel. Dit komt tot uiting in de overname van de artikelen 524bis en 524ter van het vorige Wetboek van Vennootschappen in de sectorale wetten, waardoor de vroegere regeling met betrekking tot het directiecomité thans integraal is opgenomen in de prudentiele wetgeving, dewelke als *lex specialis* fungeert.

Pro memorie wordt in deze context aangestipt dat de governance van kredietinstellingen in België reeds van oudsher wordt beheerst door specifieke regels die afwijken van het gemeen vennootschapsrecht en die terug te voeren zijn op het zogenaamde 'beginsel van

1 In het monistisch stelsel wordt de vennootschap bestuurd door één wettelijk bestuursorgaan, namelijk de raad van bestuur (1-tier board).

2 Deze twee bestuursorganen zijn de raad van toezicht en de directieraad, die elk afzonderlijk en binnen de grenzen van hun toegewezen bevoegdheden handelen, en dit zonder overlapping van personen (2-tier board).

de autonomie van de bankfunctie'. Deze specifieke regeling, waarover reeds in de jaren '60 van de vorige eeuw een protocol werd gesloten tussen de kredietinstellingen en de toezichthouder, had onder meer tot doel om de inmenging van de aandeelhouders in het bestuur van de instelling aan banden te leggen. In de daaropvolgende jaren werd het protocol meermaals aangepast, wat resulteerde in een verdere verfijning van het bestuurs evenwicht. Zo werden de taken van de raad van bestuur opnieuw vastgelegd teneinde de betrokkenheid van de niet-uitvoerende bestuurders te vergroten. De voornoemde protocollaire regeling werd vervolgens geïncorporeerd in de bankwet, die de kredietinstellingen verplicht om een directiecomité op te richten dat over de volledige bestuursbevoegdheid beschikt.

Het bestuursmodel voor kredietinstellingen werd in de loop der jaren tevens uitgerold naar andere financiële instellingen, zoals beursvennootschappen, verzekeringsondernemingen, (gemengde) financiële holdings, enz.

Het bovenstaande illustreert de lange geschiedenis van de *sui generis* governance-regels voor financiële instellingen. Deze eigenheid is gerechtvaardigd door de bijzondere economische rol die deze instellingen vervullen in de maatschappij, en die tevens het algemeen belang raakt. Doch deze *sui generis* regeling vloeit ook in grote mate voort uit de Europese regelgeving, waarin doorgaans een zogenaamde 'neutrale' governance-regeling naar voor wordt geschoven, die niet terug te brengen is tot een zuiver monistisch of dualistisch stelsel, maar poogt om de sterke elementen van beide stelsels te combineren¹.

Het huidige hybride governance-model voor financiële instellingen laat toe om op een goede en vooral efficiënte wijze gestalte te geven aan de vele – vaak complexe – vereisten en evenwichten opgelegd door de Europese regelgeving. Zo slaagt het huidige model erin om de collectieve verantwoordelijkheid voor het beleid te combineren met een duidelijke scheiding tussen de toezichtsfunctie en de bestuursfunctie.

¹ Bij wijze van voorbeeld kan worden verwezen naar de EBA-Richtsnoeren EBA/GL/2017/11 inzake interne governance, die in de paragrafen 21 en 22 voorschrijven dat er enerzijds een onderscheid dient te worden gemaakt tussen de taken van de bestuursfunctie en de toezichthoudende functie (een kenmerk dat op natuurlijke wijze aanwezig is in zogenaamde dualistische stelsels), maar anderzijds ook vereisen dat wordt voorzien in een doeltreffende interactie en informatiedoorstroming tussen alle bestuurders (een kenmerk dat steeds aanwezig is in monistische stelsels).

Het gegeven dat het algemeen beleid en de strategie – met andere woorden, het DNA van de instelling – door alle bestuurders samen worden vastgelegd, vormt een essentieel kenmerk van het bestuursmodel. Zo bepalen de uitvoerende en de niet-uitvoerende bestuurders samen en op voet van gelijkheid onder meer het commerciële beleid van de instelling, doch ook tal van andere fundamentele zaken zoals het risicobeleid, de risicotolerantie, het kader voor het risicobeheer en de interne controle, de krachtlijnen inzake kapitaaltoereikendheid en bedrijfscontinuïteit, het remuneratiebeleid, enz. Daarnaast bieden de vergaderingen van de raad van bestuur tevens een periodiek en natuurlijk forum waar uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders samen een rechtstreekse dialoog kunnen aangaan, kunnen debatteren en mekaar wederzijds kunnen uitdagen met betrekking tot alle essentiële onderwerpen van de beleidsvoering. Dit laatste vormt trouwens ook een belangrijke waarborg voor een hoge betrokkenheid van alle bestuurders, hetgeen tevens een zekere kwaliteit (i.e. niveau van professionele geschiktheid) vergt. Ook de Bank beschouwt deze geïnstitutionaliseerde dialoog tussen alle bestuurders als een essentieel gegeven voor een gezond en voorzichtig beheer van de instelling.

In de huidige stand van zaken kan worden besloten dat het integrale behoud van de zogenaamde '1.5-tier board' voor financiële instellingen een goede beslissing is: dit *sui generis* hybride model is de vrucht van een lang en doordacht totstandkomingsproces, het heeft een goede en lange track record, het wordt zeer breed gedragen door de sector, en het laat in het bijzonder toe om de Europese regelgeving op een praktische en coherente wijze te implementeren.

3.3 Erkenning van revisoren voor de sector van de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld

Gelet op het maatschappelijk belang van de instellingen onder toezicht mag de opdracht van commissaris enkel worden toevertrouwd aan revisoren die daartoe erkend zijn door de Bank. De erkenning van een revisor door de Bank wordt verleend voor een duur van zes jaar, op grond van het erkenningsreglement van de Bank van 21 december 2012. Dit erkenningsreglement werd in de loop van het verslagjaar aangepast om een specifieke nieuwe erkenning in te voeren voor revisoren die enkel mandaten wensen uit te oefenen bij betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld. Deze erkenning komt bovenop de reeds

bestaande erkenningen voor revisoren die mandaten willen uitoefenen bij enerzijds financiële ondernemingen en anderzijds verzekeringsondernemingen.

De erkenning voor financiële ondernemingen, waaronder ook betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld, blijft weliswaar behouden, maar via de wijziging van het erkenningsreglement wordt aan geïnteresseerde revisoren de mogelijkheid geboden om de erkenning enkel te verkrijgen voor betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld. Op die manier kan de Bank een examen organiseren dat exclusief gericht is op aspecten die voor dit type van instellingen relevant zijn. In dit verband werd in het Belgisch Staatsblad van 29 oktober een oproep tot kandidaten gepubliceerd. De eerste erkenningscampagne van dit type zal haar beslag krijgen in de eerste helft van 2020.

3.4 Brexit

Vorbereidende werkzaamheden en noodmaatregelen

Tijdens het verslagjaar heeft de Bank haar voorbereidingen op de brexit voortgezet in nauwe samenwerking met de bevoegde nationale en Europese instellingen, zowel ter uitvoering van haar opdracht om de financiële stabiliteit te handhaven als in het kader van de opvolging van de voorbereiding van de individuele instellingen op de brexit.

Op Europees niveau zit de Bank samen met de ECB een werkgroep van de Europese centrale banken voor, waar analyses worden uitgewisseld over brexit vanuit

het oogpunt van centrale banken en met een focus op de economische, commerciële en financiële gevolgen van brexit in de eurozone, de EU en de EU lidstaten.

Op Belgisch niveau speelt de Bank ook een belangrijke rol binnen de 'High Level Group' onder leiding van graaf Buysse, verantwoordelijk voor de voorbereiding van de Belgische economische wereld op brexit. Ze schrijft samen met de FOD Economie en het Federaal Planbureau het driemaandelijks rapport 'Monitoring Brexit' en assisteert ook de FOD Buitenlandse Zaken, met name op het gebied van financiële dienstverlening. De Bank heeft bijgedragen aan de thematische Raad van Ministers over 'Maatregelen in verband met de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie'.

De Bank werkt samen met de Europese Commissie, met autoriteiten zoals de EBA en EIOPA en met de ECB om de verwachtingen betreffende de voorbereiding van de instellingen op de brexit vast te stellen en om de economische impact ervan te volgen.

In 2019 heeft de Bank de Belgische financiële instellingen meermaals gewaarschuwd voor de risico's van een wanordelijke brexit ('hard brexit')¹. Op basis van de activiteiten van en de mogelijke gevolgen voor elke instelling onderhield ze bilaterale contacten met de instellingen om de voortgang van hun voorbereidende werkzaamheden te volgen.

De Bank heeft de Belgische financiële instellingen meermaals gewaarschuwd voor de risico's van een wanordelijke brexit

¹ Zie <https://www.nbb.be/nl/artikels/de-europese-bankautoriteit-en-de-nationale-bank-roepen-de-financiele-instellingen-op-om-hun>.

De Bank stelt vast dat de Belgische instellingen vooruitgang hebben geboekt in hun voorbereidende werkzaamheden en dat de risico's bijgevolg zijn afgenomen. Zo hebben de instellingen maatregelen genomen om hun bedrijfscontinuïteit te waarborgen. Ze hebben bijvoorbeeld bepaalde Britse dienstverleners vervangen door in de EU-27 gevestigde tegenhangers om hun derivatentransacties te rapporteren aan transactieregistrars. Bovendien hebben sommige instellingen een alternatieve toegang opgezet tot een EU27-verrekenkamer om hun afhankelijkheid van Britse verrekenkamers en de bijbehorende negatieve gevolgen te verminderen als deze marktinfrastructuren de Europese erkenning zouden verliezen met betrekking tot de EMIR regelgeving.

Hoewel de activiteiten van de Belgische financiële instellingen in het Verenigd Koninkrijk relatief beperkt zijn, kunnen deze instellingen toch de indirecte effecten ondervinden van een 'hard brexit', via een stijging van de volatiliteit van de waarde van de financiële activa, of in het geval van een economische recessie in het Verenigd Koninkrijk.

De Bank ziet nauwgezet toe op de ontwikkelingen in de activiteiten van de betalingsinstellingen en verzekeringsondernemingen die zich omwille van brexit in België hebben gevestigd en waar de Bank een vergunning aan heeft verleend. In 2019 hechtte de Bank haar goedkeuring aan drie nieuwe vergunningsaanvragen van betalingsinstellingen die zich omwille van brexit in België hebben gevestigd.

Daarnaast richtte ze een brief aan de Britse ondernemingen die in België bankdiensten leveren om hen te waarschuwen dat ze het Europees paspoort dreigen te verliezen dat hen in staat stelde deze diensten vrijelijk te verstrekken op het Belgisch grondgebied. Deze ondernemingen werd verzocht de nodige stappen te zetten om te vermijden dat hun dienstverlening wordt onderbroken.

Voorts hebben de Bank en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) tijdelijke noodmaatregelen voorbereid voor de domeinen waar een negatieve impact op de particulieren van een eventuele wanordelijke brexit niet kon worden uitgesloten. Met deze

maatregelen kon de continuïteit worden gewaarborgd van de dienstverlening in het kader van bestaande verzekerings- en beleggingsovereenkomsten. De Europese Commissie is van oordeel dat alle actoren zich moeten aanpassen aan het wetgevend kader dat na de brexit van toepassing zal zijn. Bijgevolg moeten de noodmaatregelen beperkt zijn, zowel in reikwijdte als in de tijd. Verder heeft de ESMA noodmaatregelen genomen om de continuïteit van de dienstverlening van de grote Britse verrekenkamers te waarborgen in het geval van een eventuele wanordelijke brexit¹.

Informatie-uitwisseling tussen toezichthouders

Met het oog op de brexit en in overleg met de Europese Commissie startte de EBA eind november 2018 gesprekken op met de Britse toezichtautoriteiten, om samen met hen een kader vast te leggen voor de toekomstige uitwisseling van informatie en samenwerking tussen

de Europese en Britse banktoezichthouders. In dit kader werd onder meer een template voor bilaterale samenwerkingsakkoorden opgesteld die, hoewel hij niet bindend is, zoveel mogelijk als basis zou worden gebruikt door de Europese banktoezichthouders die een bilateraal MoU met hun Britse homologen wensten af te sluiten. De Bank heeft op 10 april 2019 een op deze leest geschoeid bilateraal MoU ondertekend met de Prudential Regulation Authority (PRA) van de Bank of England en de Financial Conduct Authority (FCA).

Conform het voornoemde bilaterale MoU werd in oktober 2019 tevens een tweede document, de zogenaamde 'Split of Responsibilities', ondertekend door de Bank en de PRA. Dit document vormt een aanvulling op het algemene MoU en heeft specifiek betrekking op de informatie-uitwisseling en samenwerking inzake het toezicht op de Belgische en Britse bijkantoren.

Het MoU en de Split of Responsibilities treden pas in werking op de datum dat de Europese verdragen en secundaire EU-wetgeving niet meer van toepassing zijn in het Verenigd Koninkrijk.

¹ Zie https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma71-99-1269_esma_updates_its_recognition_of_uk_ccps_and_csd.pdf.